

Kronika adwokatury

Z posiedzeń Prezydium Naczelnej Rady Adwokackiej

**PREZYDIUM NACZELNEJ RADY ADWOKACKIEJ
Z 5 I 8 CZERWCA 2018 R.**

Przewodnicząca CZW adw. Mirosława Pietkiewicz zreferowała treść protokołów nadesłanych przez poszczególne okręgowe rady adwokackie. Prezydium NRA delegowało adw. M. Pietkiewicz na Zgromadzenie Izby Adwokackiej w Białymstoku w dniu 16 czerwca br. połączone z uroczystościami 100-lecia Adwokatury Polskiej.

Sekretarz NRA adw. Rafał Dębowski przedstawił informacje w sprawie konsultacji przeprowadzonych z Kancelarią LSW w zakresie praw autorskich dot. projektu „Adwokat”. Prezydium NRA, po omówieniu sprawy, zdecydowało, że po ostatecznej akceptacji przez Prezydium NRA projekt aneksu do umowy zostanie przedłożony Studiu Graficznemu „W DECHE” Krzysztof Waloszczyk.

Prezes OBA adw. Andrzej Zwara przedstawił wnioski w sprawie wydania katalogu do wystawy „Adwokaci polscy w służbie Ojczyźnie”, która będzie eksponowana w Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku. Koszty wydania zostały ujęte w budżecie OBA. Wskazał na unikatowy charakter zawartych w tej publikacji fotografii oraz jej staranne wydanie. Poruszył sprawę publikacji poświęconej RODO, która nie generowała kosztów po stronie NRA. Z uwagi na zamieszanie legislacyjne wokół

nowej ustawy przewidywana jest ew. errata do podręcznika. Prezydium NRA zatwierdziło koszty przygotowania ww. katalogu (200 szt.) w kwocie 13 850 zł netto (z budżetu OBA).

Wiceprezes NRA adw. Piotr Kardas poruszył sprawę działalności dwóch ośrodków przygotowujących informacje o działalności samorządu i wykonywaniu zawodu adwokata w szerokim kontekście – Ośrodka Badawczego Adwokatury oraz „Palestry”. Być może trzecim stanie się „Młoda Palestra”. Podkreślił konieczność zintegrowania przekazu informacji, aby strony internetowe tych ośrodków miały charakter komplementarny, a nie alternatywny, a zamieszczane na nich treści zostały podzielone w oparciu o klarowne założenia. Wskazał na rozmowy prowadzone przez Prezesa OBA i Redakcję „Palestry”. W najbliższym czasie Prezydium NRA będzie rozważało sprawę statusu i zasad finansowania „Młodej Palestry”. Zwrócił się do adw. Andrzeja Zwary z prośbą o wzięcie pod uwagę również tej kwestii w pracach nad zintegrowaniem kanałów informacyjnych. Stwierdził, że z dowolnego miejsca w sieci zainteresowany powinien móc wejść na stronę zawierającą daną treść. OBA dysponuje prawami do elektronicznego rozpowszechniania wydanych publikacji, dysponuje rów-

niez częściowym orzecznictwem Izby Karnej Sądu Najwyższego w wersji zdigitalizowanej. Chcemy także zamieszczać informacje dot. bieżących prac legislacyjnych i orzecznictwa. Prezes NRA adw. Jacek Trela stwierdził, że pilna potrzeba zintegrowania działalności trzech ww. ośrodków wydawniczych wynika z faktu pojawienia się kolejnego wydawnictwa – „Adwokata”.

Adwokat A. Zwara wskazał, że od kilku miesięcy toczą się rozmowy z Redakcją „Palestry” na temat prowadzenia działalności wydawniczej. Ustalono, że każda publikacja będzie opatrywana logotypem „Biblioteki Palestry”, a wszystkie informacje na stronie internetowej ukazywać się będą pod hasłem Palestra. Poinformował, że oprócz czasopisma „Palestra” na stronach zostanie zamieszczone zdigitalizowane czerwone orzecznictwo oraz część publikacji wydawanych przez OBA. Za pośrednictwem dostępnych komunikatorów NRA zamieszczone zostały szczegółowe informacje o tych wydawnictwach oraz publikacjach wydawanych we współpracy z Wydawnictwem C. H. Beck. Poinformował, że etap wewnętrznych uzgodnień został zakończony, i zwrócił się do Prezydium NRA o kierunkową zgodę na podjęcie rozmów z informatykami i innych działań w celu opracowania budżetu projektu zintegrowania stron internetowych. Prezydium taką zgodę wyraziło.

Adwokat P. Kardas poinformował, że 18 maja br. w Pradze odbyło się posiedzenie plenarne CCBE. Obecnie CCBE pracuje nad rozstrzygnięciem dot. zasad wynagradzania prawników, a fundamentalnym zagadnieniem jest zasada *pactum de quota litis*. Wedle wstępnej propozycji ma być zasadniczo wyłączona z zastrzeżeniem przypadków, w których brak możliwości skorzystania z tej formy oznaczałby brak realizacji prawa do sądu. To kompromisowa propozycja, ponieważ zakaz dla tej formy wynagradzania obowiązuje mniej więcej w połowie krajów Europy kontynentalnej. Drugim problemem jest ochrona tajemnicy zawodowej, a propozycje uchwał CCBE zmierzają w kierunku przestrzegania ścisłych zasad poufności.

Poinformował, że CCBE bierze również udział w pracach nad dyrektywą dot. zasad wykonywania zawodu prawnika. Z perspektywy statusu zawodowego adwokata istotna jest kwestia niezależności samorządowej – w dyrektywie ma znajdować się zapis, że przynależność do struktur samorządowych ma obligatoryjny charakter. Nie bez znaczenia dla tego tematu są informacje przekazywane od adwokatów z krajów Europy Środkowo-Wschodniej, gdzie pojawia się ryzyko zdemontowania samorządu poprzez zniesienie tego obowiązku. Na poziomie regulacji europejskiej próbuje się wprowadzić zasadę obligatoryjnej przynależności do organizacji. Prace nad dyrektywą toczą się intensywnie. Poruszył sprawę prac komitetu ds. brexitu i problemu relacji międzynarodowych z Wielką Brytanią. Przygotowywane są propozycje prawne – przy wsparciu adwokatów z Anglii i Walii, Szkocji, Irlandii oraz Law Society. Wyraził nadzieję, że w najbliższej przyszłości na stronie zostaną zamieszczone sprawozdania z posiedzeń komisji CCBE. Poinformował o inicjatywie, formalnie zgłoszonej przez Francję, ale pochodzącej *de facto* ze wszystkich organizacji, aby zintensyfikować działania CCBE w zakresie monitoringu stanu przestrzegania prawa w Polsce. Propozycja dotyczy zorganizowania w Warszawie posiedzenia CCBE wraz z konferencją poświęconą rozumieniu zasady rządów prawa i jej zagrożeniom. Decyzję podejmie CCBE na czerwcowym posiedzeniu w Brukseli, na którym będzie reprezentował NRA.

Adwokat prof. Kardas uczestniczył w wysłuchaniu w Trybunale Sprawiedliwości UE dot. wniosku irlandzkiego sądu, który złożył pytanie, czy reforma sądownictwa w Polsce nie stanowi zagrożenia dla uczciwego procesu. Trybunał będzie odpowiadał na pytanie, czy istnieją generalne podstawy do stwierdzenia zagrożenia dla stanu praworządności w danym kraju. To specyficzna formuła postępowania, ponieważ na poziomie ogólnym stan tych zagrożeń został wykazany. Wskazał na działania Komisji Europejskiej inicjujące postępowanie w oparciu o art. 7 i stanowisko

Komisji Weneckiej. Drugim warunkiem rozstrzygnięcia pytania jest wskazanie konkretnego, a nie potencjalnego zagrożenia, a analizy nie prowadzą do jednoznacznych wniosków. Zapewnił, że prześle sprawozdanie z rozprawy przed TSUE. Dodał, że perspektywa działań z poziomu europejskiego jest bardzo interesująca, gdyż akcentuje się w nich wspólnotę myślenia prawników.

Powiedział, że 28 maja br. w Warszawie odbyło się spotkanie z panią Hilarie Bass, prezes American Bar Association, w którym oprócz niego udział wziął Prezes NRA i adw. Sławomir Ciemny.

Prezes adw. Jacek Trela poinformował, że 25 maja br. brał udział w Krajowym Zjeździe Lekarzy, na którym wybrano nowego prezesa Naczelnej Rady Lekarskiej. Dodał, że zabrał głos podczas tego wydarzenia, a jego wystąpienie zostało kilkakrotnie przerwane oklaskami – gdy poruszył konieczność godnego wynagradzania pracowników służby zdrowia; gdy wskazywał, że adwokatura występująca w obronie wymiaru sprawiedliwości w istocie występuje w interesie społecznym; gdy przypomniał, że jedną z podstaw demokracji są samorządy zawodowe. Przypomniał, że gdy w 1989 roku powstał samorząd lekarski, adwokaci pomagali przygotować struktury samorządowe.

Prezes poinformował, że 29 maja br. spotkał się z prezydentem RP Andrzejem Dudą, na którym to spotkaniu przedstawił kilka zagadnień, którymi zdaniem Adwokatury powinna zainteresować się Kancelaria Prezydenta, sprawując pieczę nad wymiarem sprawiedliwości. Na spotkaniu zaprezentował sprawę zapytania sądu irlandzkiego do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej dot. oceny stanu praworządności w Polsce. Poruszył również kwestię orzeczeń sądów dyscyplinarnych, wskazując, że represyjność w stosunku do niektórych sędziów może wypaczyć ideę postępowania dyscyplinarnych. Poruszył także kwestię wątpliwego umocowania ustawowego dla asesorów do orzekania oraz sprawę projektu tzw. aplikacji uniwersyteckiej. Prezydent potwier-

dził deklarację złożoną na Krajowym Zjeździe Adwokatury, że nie przewiduje żadnych zmian w modelu funkcjonowania adwokatury bez uzgodnień i zgody ze strony samorządu.

Prezes poinformował o spotkaniu z marszałkiem Senatu RP Stanisławem Karczewskim. Spotkanie dotyczyło dyskusji na temat kancelarii odszkodowawczych prowadzonej w jednej z senackich komisji. Pomysł utworzenia samorządu dla takiego wycinka działalności prawniczej jest złym rozwiązaniem z uwagi na działalność kancelarii odszkodowawczych, które zajmują się również świadczeniem innych usług – np. wynajmem samochodów czy prowadzeniem call center. Wskazał również zagrożenia związane z nieprzejrzystością finansową spółek notowanych na giełdzie.

Ponadto podczas posiedzenia Prezydium NRA:

- zatwierdziło koszty przeprowadzenia kampanii reklamowej na 100-lecie Adwokatury;
- zdecydowało o objęciu patronatem i dofinansowaniu konferencji naukowej „Alternatywne sposoby rozwiązywania sporu (ADR) – wymiar prawny, ekonomiczny i międzynarodowy”, zaplanowanej na 27–28 września 2018 r. w Krakowie;
- zdecydowało o sfinansowaniu konferencji „Student prawa w poszukiwaniu drogi zawodowej. Dlaczego warto być adwokatem?”, która odbędzie się 12 października br. na Uniwersytecie Warszawskim. Konferencja jest częścią obchodów 100-lecia Adwokatury;
- zdecydowało o powołaniu zespołu roboczego ds. projektu *Regulaminu działania rzeczników dyscyplinarnych* w składzie: adw. prof. P. Kardas – przewodniczący, adw. Ewa Krasowska – wiceprzewodnicząca, wiceprezes NRA adw. Jerzy Glanc – wiceprzewodniczący, adw. Tomasz Jachowicz – członek zespołu, adw. Przemysław Rosati – członek zespołu;
- zaakceptowało propozycję działań, które mają na celu upamiętnienie za pomocą ta-

blicy pamiątkowej adwokatów-obrońców w procesach politycznych na murze Stoczni Gdańskiej (co koordynować będzie adw. Jerzy Glanc).

Na posiedzeniu Prezydium NRA w dniu

8 czerwca diskutowano także nad ostatnimi pracami nad aneksem do umowy w sprawie wydawnictwa „Adwokat” oraz nad klauzulą o przeniesieniu autorskich praw majątkowych na rzecz NRA.

NADZWYCZAJNE POSIEDZENIE PREZYDIUM NACZELNEJ RADY ADWOKACKIEJ Z 12 CZERWCA 2018 R.

Po raz pierwszy w historii posiedzenie odbyło się w formie telekonferencji z częścią członków Prezydium NRA.

Zdecydowano o wykonaniu uchwały nr 43/2018 NRA z 9 czerwca 2018 r. poprzez upublicznienie jej treści na stronach internetowych Adwokatury oraz o skierowaniu jej do Komisji Europejskiej w wersji polskiej wraz z pomocniczym tłumaczeniem na język angielski. Zwrócono się w niej do KE „o niezwłoczne skierowanie ustawy o Sądzie Najwyższym do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, w trybie przewidzianym Artykułem 258 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej oraz o złożenie wniosku o zastosowanie środków tymczasowych, wstrzymujących

niezgodne z prawem usunięcie sędziów Sądu Najwyższego z dniem 3 lipca 2018 r. Pozwoli to na wstrzymanie nieodwracalnych i szkodliwych skutków ustawy o Sądzie Najwyższym i ochronę praw i wolności, gwarantowanych Traktatem o Unii Europejskiej i Kartą Praw Podstawowych”.

Omówiono techniczne warunki popisania aneksu do umowy ze Studium Graficznym „W DECHE” Krzysztof Waloszczyk związane z publikacją magazynu „Adwokat”.

Prezydium NRA zdecydowało o przyłączeniu się do stanowiska radców prawnych i skierowaniu do prezydencji CCBE zaproszenia do organizacji posiedzenia komitetu sterującego CCBE jesienią br. w Warszawie.

PREZYDIUM NACZELNEJ RADY ADWOKACKIEJ Z 19 CZERWCA 2018 R.

Wiceprezes NRA adw. Jerzy Glanc przypomniał, że 7 czerwca br. NRA podjęła uchwałę w sprawie umieszczenia na murze Stoczni Gdańskiej tablicy upamiętniającej adwokatów. Poinformował, że spotkał się z dziekanem wydziału grafiki ASP, który sporządzi projekt tablicy. Z uwagi na szczególne miejsce i rangę uzgodniliśmy odlanie tablicy z brązu. Przedstawił kosztorys przedsięwzięcia na kwotę 18 000 zł netto, który obejmuje projekt, wykonanie modelu do odlewu, materiał oraz uwzględnia margines na wydatki nieprzewidziane. Zaproponował, aby w pierwszej kolejności zlecić przygotowanie samego projektu i wizualizacji, które będą przyczynkiem do złożenia formalnego wniosku do władz miasta.

Prezydium NRA wyraziło kierunkową zgodę na realizację kosztorysu, akceptując na razie tylko koszty opracowania projektu niezbędnego do złożenia wniosku do władz m. Gdańska – do kwoty 2000 zł netto.

Prezydium NRA:

- zdecydowało o przekazaniu kwoty do 8000 zł brutto na organizację spotkania autorskiego z prof. Jerzym Zajadłą, autorem m.in. publikacji *Nieposłuszny obywatel RP*, która ukazała się w serii „Biblioteka Palestry”, przez ORA w Bydgoszczy. Spotkanie ma się odbyć przy okazji spływu kajakowego Brdą na początku sierpnia br. – dla uczestników spływu, zainteresowanych adwokatów oraz społeczności lokalnej;

- zatwierdziło kosztorys Biegu Powstania Warszawskiego w 2018 r. (10 000 zł z budżetu Komisji Integracji Środowiskowej, Kultury, Sportu i Turystyki, 26 500 zł z pozycji *Inne zadaniowe*);
- zatwierdziło kolorystykę wirtualnego Muzeum Adwokatury Polskiej oraz projekt animacji dot. historii adwokatury;
- wsparło do kwoty 10 000 zł brutto organizację Dnia Adwokackiego na Służewcu i Gonitwy o Puchar Adwokatury Polskiej, które odbędą się 24 czerwca br. w Warszawie;
- wsparło organizację konferencji naukowej Pomorskiej Izby Adwokackiej pt. „Prawo własności intelektualnej” do kwoty 20 000 zł brutto;
- zdecydowało o zamówieniu 10 000 egzemplarzy Terminarza Adwokata na 2019 rok.

Prezes NRA adw. Jacek Trela przypomniał o toczącym się procesie legislacyjnym w sprawie zmiany ustawy o nieodpłatnej pomocy prawnej i edukacji prawnej. Uchwalona przez Sejm ustawa w sposób istotny zmienia dotychczasowe brzmienie ustawy, wprowadzając kolejne zobowiązania po stronie osób udzielających porad prawnych i poszerzając grupę podmiotów uprawnionych do skorzystania z tej pomocy. Zwrócił uwagę, że wedle zmienionego art. 4 ustawy każdy, kto złoży oświadczenie, że nie może ponieść kosztów odpłatnej pomocy prawnej, może skorzystać z tej nieodpłatnej. Trudno wyobrazić sobie bardziej nieostre określenie. Zaproszony na posiedzenie Prezydium adw. Dariusz Goliński poinformował, że wraz z adw. dr. Karolem Pachnikiem starał się o wprowadzenie zapisu o ponoszeniu odpowiedzialności karnej przy składaniu oświadczenia. Uznano to jednak za zbyt ni formalizm, a system powinien zostać maksymalnie uproszczony i nastawiony na osoby niezamożne. Dodał, że inne przepisy ustawy mówią o przechowywaniu oświadczeń w celu ewentualnej weryfikacji, ale podczas dyskusji na posiedzeniu komisji sejmowej mówiono, że to raczej niesprawdzalne. Wyliczono, że godzina porady prawnej to 63 zł. Paradoksalnie zmiana przepisu ograniczy

dostęp do nieodpłatnej pomocy prawnej, gdyż np. wyeliminuje osoby z kartą dużej rodziny. Ustawodawca zakłada udzielanie porad obywatelskich z zakresu np. zadłużenia i spraw mieszkaniowych przez osoby zdolne do czynności prawnych i niekarane, które ukończą 72-godzinny kurs doszkalający. Później dodano wymóg wyższego wykształcenia. Poseł Kukiz 15 zwracał uwagę, że warunkiem udzielania porad obywatelskich jest ukończenie odpłatnego kursu, co może prowadzić do patologii. W dyskusji podnoszono, że tych porad mogliby udzielać adwokaci, którzy mają odpowiednie wykształcenie i doświadczenie, ale okazało się ono niewystarczające. Ponadto poseł Piotrowicz wskazywał, że prawnicy mówią niezrozumiałym językiem. Poinformował, że zmieniły się zasady podziału punktów udzielania pomocy prawnej. Jeśli w powiecie są 2 punkty, to dzielą się po połowie między adwokatów i radców prawnych oraz organizacje pozarządowe. Jeśli w powiecie są 3 punkty, to dwa z nich otrzymują NGO. W czasie prac wskazywaliśmy, że to sprzyja nie drogiemu pośrednictwu. Poinformował o zmianie podziału dotacji – będzie ich przyznawanych mniej niż dotychczas na punkt. Poruszył sprawę prowadzenia edukacji prawnej i wprowadzenia poprawek do treści ustawy w tym zakresie.

Zastępca sekretarza NRA adw. Anisa Gnaticowska przypomniała, że z ramienia NRA zasiada w Radzie ds. nieodpłatnej pomocy prawnej i edukacji prawnej przy MS. Potwierdza się małe zainteresowanie społeczeństwa systemem. Z badań przeprowadzonych na zlecenie NRA przed kilkoma laty wynika, że 38% obywateli korzysta z porad prawnych, przy czym tylko 8% profilaktycznie. Problem polega na tym, że ze statystyk przedstawianych na posiedzeniach Rady na jeden punkt przypadały 1–1,5 porady na dzień. Zwróciła również uwagę na to, że ludzie korzystają z porad prawników, których obdarzają zaufaniem lub polecanych przez kogoś zaufanego. Nie sprawdza się zatem system oparty na punktach, w których porad udziela ktoś niebędący z polecenia. Najlepszym wyjściem byłby system kuponów.

Wskazała, że zmiany w systemie wpłyną na rynek usług prawnych. Zmiany w ustawie nie zagwarantują nikomu ani nieodpłatnej pomocy, ani edukacji prawnej. Po dyskusji Prezydium NRA podjęło uchwałę (nr 79/2018), negatywnie oceniając ustawę o zmianie ustawy o nieodpłatnej pomocy prawnej uchwaloną przez Sejm RP 15 czerwca br.

Wiceprezes NRA adw. Piotr Kardas przypomniał o spotkaniu, które Prezes NRA i on odbyli z przedstawicielami redakcji „Młodej Palestry”, którzy przedstawili minimalne zapotrzebowanie finansowe niezbędne do utrzymania pisma oraz propozycje modyfikacji profilu i uzupełnienie go o treści istotne dla kształce-

nia aplikantów. Osobiście ocenia tę inicjatywę bardzo wysoko. Poruszył sprawę współpracy dwóch redakcji – „Palestry” oraz „Młodej Palestry”. Dodał, że ta grupa młodych ludzi jest aktywna na polu promocji adwokatury. Prezydium NRA, po omówieniu zagadnienia, zdecydowało o docelowym przejściu przez NRA wydawania pisma „Młoda Palestra” na podstawie porozumienia z Izłą Adwokacką w Warszawie i włączeniu pracy redakcji tego pisma w prace redakcji „Palestry”.

Na wniosek ORA w Poznaniu Prezydium NRA przyznało odznakę „Adwokatura Zasłużonym” adw. dr. Wojciechowi Kubiakowi (uchwała nr 80/2018).

PREZYDIUM NACZELNEJ RADY ADWOKACKIEJ Z 3 LIPCA 2018 R.

Posiedzenie rozpoczęła dyskusja na temat projektu ustawy o świadczeniu usług w zakresie dochodzenia roszczeń odszkodowawczych (druk senacki 862). Prezes NRA adw. Jacek Trela wskazał, że zwrócił się do adw. dr Magdaleny Matusiak-Frączczak z Izby Łódzkiej o przygotowanie stanowiska NRA. Z uznaniem odniósł się do wcześniejszych opinii przygotowywanych przez Koleżankę. Zaproszony na posiedzenie adw. Przemysław Rosati poinformował, że projekt ustawy został formalnie zgłoszony 12 czerwca br., ale nie został jeszcze skierowany na żadne posiedzenie. Projekt to kolejna próba erozji całego rynku usług prawnych, co może stanowić przyczynek do zainicjowania szerszej dyskusji o tym, jak w ogóle powinno zostać uregulowane świadczenie pomocy prawnej. Projekt ustawy stanowi załączek samorządu dla doradców zajmujących się dochodzeniem roszczeń odszkodowawczych we wszystkich sprawach. W projekcie ujęto koncepcję umowy dochodzenia roszczeń odszkodowawczych, w której wyszczególniono również zastępstwo procesowe w postępowaniu sądowym, co otwiera drogę do sprawowania roli pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego w postępowaniu karnym. W uzasadnieniu

do projektu mówi się, że wszystkie rygory dotyczące wysokości odszkodowań będą dotyczyły także adwokatów. Stwierdził, że ustawodawca dostrzegł patologię, ale zamiast jej przeciwdziałać postanowił ją usankcjonować ustawą. Poddał pod rozagę, aby w szerokiej debacie publicznej zwrócić obywatelom uwagę na problemy i zagrożenia, jakie płyną z tych propozycji. Być może warto złożyć petycję, aby wywołać temat na forum komisji sejmowej i zainteresować sprawą media. Dodał, że w Polsce problem jest o tyle istotny, że każdy może świadczyć usługi prawnicze – doradca nie musi mieć żadnego wykształcenia, a może prowadzić kancelarię odszkodowawczą. Poddał pod rozagę podjęcie współpracy z samorządem radców prawnych, przygotowanie projektu ustawy regulującej świadczenie pomocy prawnej w Polsce przez osoby licencjonowane przez państwo, a następnie spróbować zebrać 100 000 podpisów w ramach inicjatywy obywatelskiej. Musimy pokazać, że robimy to dla obywateli, których interesy mogą ucierpieć. Podobnie w dalszej dyskusji dominowało stanowisko, że rozwiązanie projektu ustawy stanowią zagrożenie dla interesu publicznego.

Sekretarz NRA adw. Rafał Dębowski przed-

stawił informacje na temat prac parlamentarnych dotyczących zmiany ustawy o nieodpłatnej pomocy prawnej i edukacji prawnej. Na chwilę obecną jest szansa wprowadzenia kilku zmian na etapie prac senackich, dotyczących wprowadzenia limitu dochodowego dla osób uprawnionych do korzystania z tego systemu. Upoważniono adw. R. Dębowskiego do podejmowania dalszych działań w sprawie.

Skarbnik NRA adw. Henryk Stabla przedstawił umowę na wykonanie Terminarzy Adwokata na 2019 rok. Na podstawie informacji zebranych z izb zostało zamówionych 10 000 egzemplarzy w cenie 9,90 zł netto za sztukę. Przypomniął, że połowę kosztów zakupu terminarzy pokrywają izby adwokackie. Przedstawił również propozycję współpracy nadesłaną przez „Tygodnik Powszechny”, który planuje wydanie specjalnej publikacji poświęconej 100-leciu niepodległości Polski. Propozycja dla partnera wydania dotyczy kwoty 6300 zł, w ramach której zostanie udostępnione miejsce na publikację poświęconą 100-leciu Adwokatury. Obie ww. propozycje zostały przez Prezydium zaakceptowane.

Prezydium NRA:

- dofinansowało XVII Spływ Kajakowy Brdą, który odbędzie się w dniach 1–5 sierpnia 2018 r.;
- dofinansowało V Świętokrzyski Rajd Adwokatury, który odbędzie się 7 lipca 2018 r. (z budżetu Komisji Integracji Środowiskowej, Kultury, Sportu i Turystyki);
- wyraziło zgodę na objęcie patronatem i wsparcie finansowe organizacji Polskiego Kongresu Przedsiębiorczości, który odbędzie się we wrześniu br. w Poznaniu (z budżetu Komisji ds. Wizerunku Zewnętrzny i Ochrony Prawnej);
- zdecydowało, że koszty wydawania „Młodej Palestry” w całym 2018 r. (wszystkie numery) będą ponoszone przez NRA poprzez rozliczenie z Izbą Adwokacką w Warszawie na podstawie stosownej umowy. NRA przejmie wydawanie pisma od 1 stycznia 2019 r.

Prezydium NRA podjęło uchwałę nr 81/2018.

Wskazano w niej, że:

„Adwokatura Polska, powołana do strzeżenia praworządności oraz ochrony praw i wolności obywatelskich, z najwyższym niepokojem obserwuje proces wejścia w życie ustawy o Sądzie Najwyższym. Przewidziane w tej ustawie skrócenie okresu czynnego orzekania Sędziów Sądu Najwyższego w związku z obniżeniem wieku emerytalnego, a także skrócenie określonej w Konstytucji RP kadencji Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego stanowią rażąco naruszenie określonej w Konstytucji RP oraz prawie Unii Europejskiej zasady nieusuwalności sędziów. Wprowadzenie w życie tych rozwiązań tworzy stan poważnego zagrożenia dla rządów prawa, fundamentu Rzeczypospolitej Polskiej jako demokratycznego państwa prawnego. Przestrzeganie reguł określonych w Konstytucji RP oraz prawie Unii Europejskiej jest podstawową powinnością przedstawicieli władzy publicznej”.

Wiceprezes NRA adw. Jerzy Glanc poinformował, że w wykonaniu uchwały NRA z 8 czerwca br. oraz ustaleń z poprzedniego posiedzenia Prezydium NRA spotkał się z autorem projektu tablicy poświęconej pamięci adwokatów, która ma zostać umieszczona na murze Stoczni Gdańskiej. Przedstawił wizualizację tablicy, która zostanie odlana z brązu. Dodał, że w Urzędzie Miasta Gdańska został złożony odpowiedni wniosek, odbyły się również konsultacje z konserwatorem zabytków. Wniosek musi zostać zaakceptowany przez komisję historyczną, ale wszystko jest na dobrej drodze, aby odsłonięcie tablicy odbyło się 30 sierpnia br. podczas corocznych uroczystości upamiętniających podpisanie Porozumień Sierpniowych.

Prezes NRA adw. Jacek Trela poinformował, że 23 czerwca br. w Gdańsku odbyło się spotkanie inauguracyjne działalności Komitetu Obywatelskiego „Wolne Wybory” Lecha Wałęsy. W skład Komitetu wchodzi 81 osób, m.in. profesorowie prawa, przedstawiciele świata kultury i sztuki oraz 6 adwokatów: Jacek Taylor, Mikołaj Pietrzak, Sylwia Gregorczyk-Abram, Paulina Kieszkowska-Knapik, Michał Wawrykiewicz. Dodał, że on również przyjął zapro-

szenie do Komitetu – prywatnie, jako adwokat Jacek Trela, nie jako Prezes NRA.

Prezydium NRA przyznało odznakę „Adwokatura Zasłużonym”:

- na wniosek ORA w Szczecinie adwokatów: Marcie Adamek-Donhöfner, Hannie Łyczewek-Falkowskiej, Piotrowi Dobrołowiczowi, Waldemarowi Juszcakowi, Jackowi Motyce;
- na wniosek ORA w Zielonej Górze adwokatów: Anecie Sołtysiak-Radzik, Jackowi Dużyńskiemu, Andrzejowi Kosikowi, Janowi Ślizewskiemu (uchwała nr 82/2018).

Prezes adw. J. Trela poinformował, że do NRA wpłynęło zaproszenie na uroczystości jubileuszowe 100-lecia adwokatów czeskich i słowackich, które odbędą się w dniach 20–23 września 2018 r. w Luhačovicach. Wiceprezes adw. P. Kardas poinformował, że CCBE – z przyczyn organizacyjnych i finansowych – zrezygnowała z organizacji jesiennego po-

siedzenia w Warszawie. Natomiast we wrześniu w Warszawie odbędzie się spotkanie FBE połączone z konferencją poświęconą ochronie prywatności. FBE zapewne odnie się do sytuacji prawnej w Polsce. Swój przyjazd zapowiedział prezydent CCBE Antonin Mokry, przedstawiciele władz FBE oraz ABA. Zaplanowana została konferencja prasowa poświęcona rządowi prawa, na której wstępnie zakłada się również obecność Prezesa NRA i Prezesa KRRP. Wskazał, że prezes czeskiej rady adwokackiej Vladimír Jirousek nalega na zacieśnianie kontaktów między naszymi samorządami. We współpracy zaangażowana jest adw. Ewa Stawicka, a także adw. Stanisław Balik, który jest członkiem kolegium redakcyjnego „Palestry”. Prezes adw. J. Trela wskazał na dobrą współpracę z czeską adwokatą i zapowiedział obecność przedstawicieli NRA na uroczystościach jubileuszowych w Luhačovicach.

Andrzej Bąkowski

Wystawa „Adwokatura w służbie Ojczyźnie” w Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku, 9 czerwca–31 października 2018 r.

W setną rocznicę odzyskania przez Polskę niepodległości Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku w porozumieniu z Naczelną Radą Adwokacką zorganizowało jubileuszową wystawę „Adwokatura w służbie Ojczyźnie”, prezentującą dokonania palestry polskiej w minionym stuleciu. Honorowy patronat nad wystawą objął Prezydent RP Andrzej Duda. Uroczyste otwarcie wystawy nastąpiło 9 czerwca 2018 r. w obecności przedstawicieli Prezydenta oraz Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, a także Prezesa Naczelnej Rady Adwokackiej adw. Jacka Treli, dyrektora Ośrodka Badawczego Adwokatury adw. Andrzeja Zwary, dyrektora Muzeum II Wojny Światowej dr. Karola Nawrockiego (krótka relacja zob. „Palestra” 2018, nr 7–8).

Już sam tytuł wystawy jest wymowny – „Ad-

wokaci w służbie Ojczyźnie”, a więc w służbie daleko wybiegającej poza cele praktyki zawodowej, a kierującej się ku wartościom wyższym, bo narodowym, patriotycznym. Wedle tego przesłania podąża cała ekspozycja. Wybór miejsca wystawy w nowo otwartym Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku ma także swoje symboliczne znaczenie. To bez wątpienia jedno z najlepiej zaprojektowanych muzeów europejskich, mogące się poszczycić oryginalną koncepcją ekspozycji, obejmującą losy wojenne Polski i aliantów walczących z hitlerowskimi Niemcami. W takiej oprawie prezentacja losów palestry polskiej zwłaszcza w okresie II wojny światowej, gdy poniosła ona największe wśród inteligencji polskiej straty, nabiera szczególnie dramatycznego wydźwięku.

Autor koncepcji wystawy adwokat Krzysz-

późniejszy marszałek Sejmu (1939), Cezary Ponikowski, pierwszy prezes Naczelnej Rady Adwokackiej, Henryk Konic, profesor Uniwersytetu Warszawskiego, także prezes Naczelnej Rady Adwokackiej, Hilary Ewert-Krzemieniewski, pierwszy zarejestrowany adwokat w Gdyni (1926), Konstanty Wolny, pierwszy marszałek sejmiku śląskiego, współpracownik Wojciecha Korfatego, Stanisław Szurlej, obrońca w procesie brzeskim. Zapoznać się też można

z oryginalnymi muzealiami z tego czasu, jak np. z pierwszą odznaką adwokacką noszoną przez adwokatów w czasie rozpraw sądowych, zanim wprowadzono tożę w 1930 roku. Ze znanych w tamtym czasie procesów sądowych autor wystawy wybrał najgłośniejszy, tzw. proces brzeski (październik 1931–styczeń 1932) – polityczną rozprawę przeciwko przywódcom Centrolewu. Wydarzenie to ilustruje oryginalna fotografia z sali sądowej z przemawiającym obrońcą adw. Hermanem Liebermannem, późniejszym członkiem polskiego rządu na uchodźstwie w Londynie, oraz fotografia adw. Stanisława Szurleja, obrońcy Wincentego Witosa, a w czasie wojny szefa sądownictwa wojskowego i Naczelnego Prokuratora Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie.

tof Golec oprowadził gości po sześciu rozdziałach historii palestry, jakie wyodrębnił z minionego stulecia, a są to: 1. Wstęp, 2. W niepodległej Polsce, 3. II Wojna Światowa 1939–1945, 4. Po wojnie – stalinizm 1945–1956, 5. Adwokatura w PRL 1956–1989, 6. W wolnej Polsce 1989–2018. W każdym z nich odnajdujemy najważniejsze wydarzenia z historii kraju splecione z rolą, jaką odegrali w nich adwokaci. Zaprezentowano też sylwetki tych adwokatów i ich dorobek zawodowy i naukowy.

Odbudowa państwa po latach zaborów wymagała stworzenia podstaw prawnych do jego funkcjonowania. Oznaczało to konieczność ujednolicenia prawa, które w każdym zaborze, rosyjskim, austriackim i pruskim, działało w innym systemie. Do tego wielkiego zadania włączyli się adwokaci. Dekret Marszałka Józefa Piłsudskiego z 24 grudnia 1918 roku „O przedmiocie statutu tymczasowego Palestry Państwa Polskiego” powoływał do życia adwokaturę w odrodzonym państwie polskim. Tworzy się samorząd adwokacki, a członkowie palestry uczestniczą w pracach Komisji Kodyfikacyjnej. W kolejnych latach proces unifikacji prawa dopełnił się poprzez rozporządzenie Prezydenta RP z 1932 r. – „Prawo o ustroju adwokatury”. Oba te dokumenty prezentowane są na wystawie, jak też sylwetki adwokatów zaangażowanych w ten proces, a wśród nich: Wacław Makowski, bliski współpracownik Marszałka,

z oryginalnymi muzealiami z tego czasu, jak np. z pierwszą odznaką adwokacką noszoną przez adwokatów w czasie rozpraw sądowych, zanim wprowadzono tożę w 1930 roku. Ze znanych w tamtym czasie procesów sądowych autor wystawy wybrał najgłośniejszy, tzw. proces brzeski (październik 1931–styczeń 1932) – polityczną rozprawę przeciwko przywódcom Centrolewu. Wydarzenie to ilustruje oryginalna fotografia z sali sądowej z przemawiającym obrońcą adw. Hermanem Liebermannem, późniejszym członkiem polskiego rządu na uchodźstwie w Londynie, oraz fotografia adw. Stanisława Szurleja, obrońcy Wincentego Witosa, a w czasie wojny szefa sądownictwa wojskowego i Naczelnego Prokuratora Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie.

Rozdział wystawy poświęcony losom adwokatury w czasie II wojny światowej skupia szczególną uwagę.

W latach okupacji, gdy metodycznie i brutal-

nie niszczone niedawno stworzone instytucje państwa, w styczniu 1941 roku powstaje Tajna Naczelna Rada Adwokacka, której przewodniczył adw. Bolesław Bielawski. Organizacja ta działała przez całą wojnę, współpracując ze strukturami Polskiego Państwa Podziemnego.

Adwokaci aktywnie uczestniczyli w ruchu oporu, płacąc za to najwyższą cenę. Ponad 56% stanu osobowego członków palestry utraciło życie – najwięcej wśród inteligencji polskiej.

Także w powstaniu warszawskim w walkach wzięło udział ponad 200 adwokatów i aplikantów adwokackich.

Na wystawie liczby te dobrze ilustrują dwie tablice – miejsca straceń adwokatów z rąk niemieckich i sowieckich oraz tablica poświęcona adwokatom – ofiarom zbrodni katyńskiej, w ramach której zamordowano co najmniej 200 adwokatów. Poznajemy też główne postaci środowiska adwokackiego tamtych dramatycznych lat. Czytamy biogramy adwokatów: Romana Łyczwyka, Stefana Korbońskiego, Mariana i Marka Gintowtów, Mariana Borzęckiego, Stanisława Kalinowskiego, Marii Budznowskiej, Witolda Bayera. Szczególnie życiorys adwokata Witolda Bayera (1906–1992) skupia jak w soczewce losy adwokatów-patriotów. Witold Bayer jako młody adwokat warszawski był żołnierzem września 1939 r., członkiem Tajnej Naczelnej Rady Adwokackiej (odpowiadał za szkolenia aplikantów), współpracownikiem Rządu Londyńskiego, powstańcem warszawskim. Po wojnie aresztowany w 1946 r., jak wielu żołnierzy AK skazany na wieloletnie więzienie. Po 1956 r. ponownie wpisany na listę adwokatów i w samorządzie niezwykle czynny do ostatnich dni swego życia (był współtwórcą i pierwszym kierownikiem Ośrodka Badawczego Adwokatury, pomysłodawcą utworzenia Muzeum i biblioteki Adwokatury), a jednocześnie pozostawał cenionym adwokatem w swej kancelarii przy ul. Wspólnej w Warszawie, w której rozpoczynał karierę przed wojną. Takich życiorysów można by przedstawić o wiele więcej, ale nie pozwoliły na to ramy wystawy.

Prezentowany na wystawie unikatowy egzemplarz Dziennika Ustaw nr 2 z 1 sierp-

Witold Bayer (1906–1992), adwokat służący Ojczyźnie, twórca OBA, pomysłodawca Muzeum i Biblioteki Adwokatury

nia 1944 roku zawiera Rozporządzenie Rządu Londyńskiego o uruchomieniu adwokatury (wydrukowany w tajnej warszawskiej drukarni), świadczy o przygotowaniu samorządu adwokackiego do podjęcia działalności w wyzwoleonym spod okupacji kraju.

Zaledwie 26 lat przedtem Józef Piłsudski podpisał wspomniany wyżej Dekret wskrzeszający adwokaturę w niepodległej Polsce – znamienne to zestawienie.

Czasy powojenne, aż do przemiany ustrojowej w 1989 r., postawiły przed adwokaturą nowe wyzwania: w pierwszych latach stalinizmu walkę z sowieckim systemem represji, z biegiem lat obronę praw obywatelskich, współdziałanie z opozycją demokratyczną, niesienie pomocy potrzebującym. Te rozdziały wystawy otwierają trzy tematy: procesy zbrodniarzy hitlerowskich, którym zapewniono obronę z urzędu, co dla adwokatów, niedawnych świadków popełnianych przez okupanta zbrodni, było bardzo trudnym zadaniem. Jednym z obrońców był adw. Bolesław

Uczestnicy uroczystości otwarcia wystawy „Adwokaci w służbie Ojczyźnie”

Wiącek – adwokat żydowskiego pochodzenia, obrońca Alberta Forstera, gauleitera Wolnego Miasta Gdańska, oskarżonego o zbrodnie wojenne. Z kolei adwokat Stanisław Hejmowski bronił z urzędu zbrodniarza wojennego Artura Greisera, Namiestnika Kraju Warty.

Drugim wątkiem związanym z zakończoną wojną jest przypomnienie wybitnej postaci adw. Rafała Lemkina, doradcy głównego oskarżyciela z ramienia Stanów Zjednoczonych w procesie norymberskim, autora projektu aktu prawnego definiującego zbrodnię ludobójstwa, nominowanego do pokojowej Nagrody Nobla.

Trzecim – odniesienie do tzw. procesu szesnastu (szesnastu przywódców Państwa Podziemnego, uprowadzonych do Moskwy w marcu 1945 r. i tam sądzonych). Było wśród nich aż pięciu adwokatów: Józef Chaciński, Stanisław Mierzwa, Zbigniew Stypułkowski, Antoni Pajdak i Adam Bień.

Osobno wyeksponowano sylwetki adwokatów broniących więźniów politycznych, przeciwstawiających się opresyjnemu systemowi komunistycznemu. Sami często ryzykowali wpisaniem na czarną listę władzy, nietolerującej sprzeciwu i dysponującej szerokim wachlarzem represji. Doświadczyli tego adwokaci Jacek Taylor, związany z opozycją demokratyczną, broniący Lecha Wałęsę i Annę Walentynowicz, Ewa Juszczo-Pałubska uwięziona za pomoc

opozycjonistom, Anna Bogucka-Skowrońska i Władysław Siła-Nowicki, obrońcy przywódców „Solidarności”, Maciej Bednarkiewicz, pełnomocnik matki zamordowanego Grzegorza Przemyska i inni. Wszędzie, gdzie władze dopuszczały się przemocy, gdzie ważyły się losy przywódców „Solidarności”, adwokaci byli do dyspozycji, broniąc słusznej sprawy. Ekspozycja prezentuje te wydarzenia fotografiami z rozpraw sądowych, np. procesu zabójców księdza Jerzego Popiełuszki (adwokaci Edward Wende, Jan Olszewski), Anny Walentynowicz (adw. Anna Bogucka-Skowrońska, Władysław Siła-Nowicki), oryginalnymi dokumentami, jak np. Wniosek milicyjny o założeniu teczek obiektywnej na Izbę Adwokacką w Gdańsku, Decyzja o internowaniu adw. Anny Boguckiej-Skowrońskiej z 12 grudnia 1981 r., osobistymi pamiątkami adwokatów, często z obozów dla internowanych w okresie stanu wojennego.

Klamrą spinającą opowieść o advokaturze w mijającym stuleciu jest na wystawie ostatni jej rozdział „W Wolnej Polsce”. Po 4 czerwca 1989 roku rozpoczął się w kraju marsz ku państwu demokratycznemu, powrót do świata i wartości Zachodu. Nie mogło w tym procesie zabraknąć adwokatów, którzy, podobnie jak w 1918 roku, oddali tej sprawie swe doświadczenie i entuzjazm.

Wystawa przypomina znane postacie człon-

ków palestry aktywnie uczestniczące w życiu politycznym kraju lat 90.: adw. Wiesława Chrzanoskiego (pierwszego niekomunistycznego marszałka sejmu, później senatora), adw. Jana Olszewskiego (premiera rządu), adw. Tadeusza de Virion (ambasadora RP w Wielkiej Brytanii, członka Trybunału Stanu), adw. Jacka Taylora (ministra w rządzie RP), aby wymienić kilka zaledwie postaci z tego licznego grona. Obszerne cytowane są też słowa Prezydenta Lecha Kaczyńskiego o roli i zasługach adwokatury dla państwa polskiego, wypowiedziane z okazji 90-lecia samorządu adwokackiego w 2008 roku. Wystawa przywołuje też ostatni, tragiczny akord, który głęboko dotknął adwokaturę – to katastrofa prezydenckiego samolotu pod Smoleńskiem 10 kwietnia 2010 r. Wśród jej ofiar znaleźli się adw. Joanna Agacka-Indecka (Prezes Naczelnej Rady Adwokackiej), adw. Stanisław Mikke (wieloletni redaktor naczelny pisma „Palestra”, wiceprzewodniczący Rady Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa, były sędzia Trybunału Stanu), byli adwokaci: Joanna Szymanek-Deresz (b. szefowa kancelarii Prezydenta RP Aleksandra Kwaśniewskiego), senator Stanisław Zając.

Na zakończenie kilka refleksji, które nasuwają się w związku z wystawą. Materiały zgromadzone na ekspozycji, a także trafna propozycja

autora wystawy, aby zaprezentować je w omówionych sześciu rozdziałach, przyniosła zamierzony efekt. Otrzymaliśmy obraz korporacji zawodowej, spójnej i oddanej krajowi jak żadna inna organizacja zawodowa w Polsce w ciągu ostatniego stulecia. Dodać tu można uwagę, że także w okresie zaborów adwokaci wyróżniali się swą patriotyczną postawą, o czym przykładowo może świadczyć wybitna postać warszawskiego adwokata Henryka Krajewskiego, powstańca styczniowego, zesłańca na Sybir, twórcy kasy zapomogowej dla adwokatów.

Dobrze, że po zakończeniu wystawy w Gdańsku wystawa nabierze charakteru mobilnego i odwiedzi izby adwokackie w całej Polsce.

Scenografia wystawy także nie zawodzi. Organizatorom ekspozycji udało się osiągnąć, na stosunkowo niewielkiej powierzchni wystawienniczej, pożądaną efekt przestrzenności czasowej.

Umiejętnie zestawiono duże plansze fotograficzne z oryginalnymi muzealiami pomieszczonymi w gablotach, a podpisy są dobrze widoczne. Dobrano odpowiednie oświetlenie i kolorystykę, które nadają spójność wizualną wystawie, jak też wysoki walor estetyczny całej ekspozycji.

Wystawie towarzyszy starannie wydany katalog.

Andrzej Stoga